

Novel·la Xavier Pla

CRÍTQUES

Les volves i el passat

No hauria pas calgut que coincidissin les fatídiques nevades de principis del mes de març passat amb l'entrada a impremta de *La terra blanca*, la primera novel·la de Xavier Cortadellas (la Bisbal d'Empordà, 1956) perquè el lector s'interessés per aquesta obra dura, tensa i sense compassió. Encapçalada amb una frase terrible de Diderot extreta de *Le neveu de Rameau*, "Nosaltres devorem com llops quan la terra ha estat durant temps coberta de neu", *La terra blanca* és una novel·la dominada per la presència angoixant de la neu i ambientada en un món ja definitivament debolit i enfonsat, vell i caduc: el dels últims masos de les Gavarres.

És un espai que es troba "lluny d'arreu", gairebé deshabitat, supracomarcal, amb un peu a l'interior i uns quants al litoral. És un paisatge propi, el d'un bosc fosc i espès, ple de gatoses i d'esparregueres, d'arboços i d'alzines sureres, amb unes formes de vida i de treball que segurament no han pogut resistir ni la mecanització ni la invasió turística, però que l'autor de la novel·la coneix molt bé. És un món travessat per obscures llegendes i ritus ancestrals, ple de bruixes, de fonts

d'aigua i de monuments megalítics, ideal per amagar-s'hi, ja siguin carboners o lladregots, bandolers i maquis.

Dir que *La terra blanca* és un drama rural no fa justícia a un llibre que destaca per la seva voluntat estilística, la seva contenció narrativa i la pluralitat de les seves veus, que recorden, totes les proporcions ben guardades, les d'un Faulkner. Cortadellas sap aprofitar, també com l'escriptor irlandès

Cortadellas aprofita la matèria primera que li ofereixen uns personatges sòrdids

dels Colm Toibín en la narració *Un llarg hivern*, la matèria primera que li ofereixen uns personatges sòrdids i la duresa d'unes formes de vida bosquetana per construir una novel·la de relacions truculentes sobre la solitud i el secret, la desconfiança i la buidor. Viscerals, rancuniosos, bestials: els adjectius es queden curts per descriure els personatges que malviuen al solitari i empobrit Mas Cort i que senten por, ràbia i fàstic fins per ells mateixos. Tot ha canviat des

dels esdeveniments del juny, quan "va passar tot allò", tot s'ha anat podrint. L'ambient és de traïció i d'odis a flor de pell, de ferides que ja mai més no podran cicatritzar. L'amo, el trist i rabiüt Antoni, amb un tic nerviós a la cara, conviu amb la seva dona, Maria, però ja no es parlen. L'enigmàtica padrina, dipositària de les velles paraules, tampoc no parla, literalment, des de llavors. Lídia, la seva filla, desitjada per tots els homes de la muntanya, ha desaparegut perquè "ell", Privat, el seu mosso, l'hi ha robat. O ell s'ho pensa. Una nit en què van coincidir a l'estable el pare i la filla, el mosso i el seu amic Salvi, l'esmolet, es van conjurar el sexe i la mort perquè res no tornés a ser igual. Al centre del cataclisme, del vent i dels udols dels gossos, travessats per riallades esfereïdores que s'escampen pels boscos i ressonen entre la neu, la pulsio sexual i l'incest.

Destaca en aquest llibre la violència d'algunes escenes que, amb ganivetades i rocs, amb vistoses taques de sang vermella sobre la neu, resulten excessivament tremendistes i potser poden cansar el lector per la seva cruesa. Però el més important de la llarga, feixuga i dolorosa jornada en què se centra *La terra blanca* és la increïble nevada que ho cobreix tot de color blanc, com el

La terra blanca

Xavier Cortadellas
Columna
Barcelona, 2010
Preu: 18 euros
Pàgines: 200

Novel·la Jordi Capdevila

La música de la corrupció

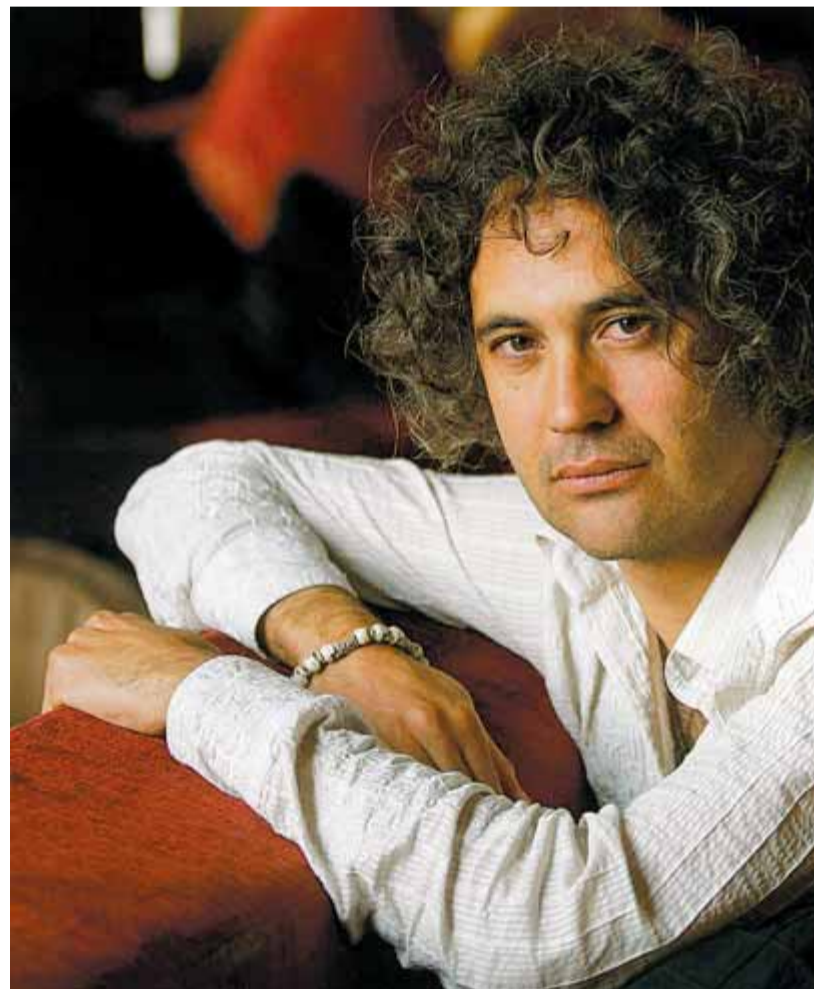
Pep Blay, l'home que afina millor totes les notes de la música moderna catalana, ha decidit orquestrar els escàndols de corrupció urbanística que han escaldat l'oasi català el darrer any, amb una bona dosi de rock literari del més dur. Una novel·la sarcàstica i satírica sense embuts, amb protagonistes de noms extravagants però ben fàcils de reconèixer i amb prou embolics irrealistes que reflecteixen a la perfecció la realitat política i urbanística catalana: un món que ha

quedat enfangat fins al moll de l'os per l'avarícia d'alguns dels homes que s'havien vanagloriat de dedicar la seva vida a fer créixer el país.

La protagonista i narradora de la novel·la és Rosa Blanca, l'agent secreta més important de Catalunya, protegida del president de la Generalitat de torn. Una detectiu que s'inspira en l'ideari estratègic de Pep Guardiola per tirar dels fils que desemboliquin la troca de la corrupció del cas Pretòria. I amb la força que li dona l'iPod que porta enganxat

permanentment a les orelles i que vomita les cançons més adequades per a cada moment conflictiu. L'agent va descabdellant les aberracions corruptes més estrambòtiques del cas que va esquitjar "la ciutat perifèrica de Santa Petròria". La novel·la també fa una merescuda incisió a la rampinyada col·lateral del Palau de la Música Catalana.

Es tracta d'un thriller que avança a velocitat de creuer, amb un llenguatge viu i directe, juvenil i urbà, que permet llegir-lo com un còmic pels

FRANÇOIS LENOIR / REUTERS

llençol per tapar els morts. Cortadellas, que compareix a l'últim capítol neguitós davant la seva pàgina en blanc, desplega un estil insistit i repetitiu que sap aliar amb versemblança l'oralitat i la preservació de vells mots o expressions ("per sentir a dir"), amb la consciència obsessiva de qui se sap a frec del deliri: "L'hora aquella que ell i jo tornaríem a estar junts, sí, ell i jo, tots dos, sí, junts, finalment, tots dos, un altre cop, junts i sols, sí, tots dos cara a cara".

Neu, neu, més neu i mals averanys

Tothom està convençut que la neu ho taparà tot, com si les seves volves fossin capaces d'ocultar senyals i ferides. Però, en realitat, la terra, quan es torna blanca, "ho serva i ho marca tot". La neu embolcalla amb una estranya delicadesa, sota els sons de la flauta de l'esmolet i els lladrucs d'un gos vell, un món en què no hi ha cap secret que no deixi rastre. La neu no podrà esborrar mai les paraules proferides ni els actes mancats. El mals averanys dominen les primeres pàgines de la novel·la i es repeteixen detalls amb insistència: les canyes perden els seus plomalls, les rates i els talps excaven més endins dels seus caus, els cards es tanquen en poques hores, les volades dels abellerols desorientats denoten premonitòriament que alguna cosa greu està a punt de passar.

El seu pare ha estat l'únic home que Lídia ha desitjat a la vida. I la neu, lluny d'amagar-ho, ho fa ressortir tot de nou. I ara porta un fill al ventre. A diferència de la coneguda frase final de la narració *Els morts*, de James Joyce, la neu no porta quietud ni silenci. Tot torna, tot es refreda i s'apaga, com el foc, diu la padrina, sàvia.*

'La terra blanca' és una novel·la dominada per la presència de la neu

Juvenil Andreu Sotorra

Viure molt, parlar poc i tastar dolç

Aquesta *nouvelle* de Bernard Friot (Saint-Piat, 1951) utilitza el recurs del monòleg interior per expressar les sensacions d'un noi, francès de naixement, nèt de magribins, amb l'excusa d'unes proves preparatòries orals per al *baccalauréat* o *bac* -el que vindria a ser la temuda i antiga selectivitat d'aquí-, en unes estades fora de l'escola i la família que combinen matins de classes i tardes de tallers.

L'estructura narrativa de la *nouvelle* pot arribar a fer pensar al lector que Brahim ja s'està adreçant a l'audiència, però de seguida es detecta que, en realitat, s'està explicant ell mateix sobre algunes de les obsessions que el persegueixen. Brahim amaga en el rerefons del seu monòleg interior el llast que arrossega i els que, com ell, tot i haver nascut a França, són eternament titllats d'immigrants.

Aquest complex és el que impedeix també a Brahim sentir-se disposat a obrir-se a la concurrència.

Però hi ha dues o tres qüestions més que configuren el relat: una crítica o autocrítica a la cultura i la societat francesa en la qual ha crescut, una defensa de la distanciada històricament llengua alemanya i una cultura de pastisseria adquirida d'una relació que Brahim va tenir amb un vell pastisser d'una *konditorei*, un obrador de pastisseria de Dresden, a Alemanya.

El jurat del premi de literatura juvenil de la Televisió Suïssa del cantó de llengua francesa va entendre la intenció de l'escriptor Bernard Friot i li va atorgar el guardó per una novel·la que està a anys llum del corrent de moda que teledirigeix el que per a alguns hauria de ser ara la literatura juvenil. Per Bernard Friot, el més important és la llengua i la vida que hi ha darrere de la llengua de cadascú.

En algun moment, la *nouvelle* recorda les cròniques gastronòmiques de Peter Mayle, en el seu recorregut per la Provença. Bernard Friot no arriba a l'extrem de precisió i quilometratge com el de Mayle perquè es concentra només en la pastisseria gairebé casolana, cosa que li permet fer comparacions amb el pastís alemany anomenat *stollen*, un pastís tradicional de Dresden que, segons Friot, sembla un braç de gitano. Parla també del pastís gascó, o del *kouign-aman*, un pastís bretó amb molta mantega, farina i sucre. O encara del *herrentorte*, un pastís de xocolata, o el *käsekuche*, pastís de formatge blanc, o del pastís austríac per excel·lència, l'*apfelstrudel*.

El monòleg interior de *No diré res* porta totes aquestes aromes i desperta les llepolies enregistrades en la nostàlgia. I, com aquell qui no diu res, diu molt, mentre el jove Brahim es demostra a ell mateix que podria mantenir un discurs que durés tot el que dura la cremada del ble d'una espelma, una de les normes establertes en els simulacres de les proves orals de l'estada de colònies de preparació del *bac* i que, sense que ell ho sàpiga, pot interessar del tot els seus companys del grup classe, de la mateixa manera que també pot interessar aquells lectors que busquin alè de vida en la literatura.*

No diré res

Bernard Friot
Traducció: Jordi Vidal
Baula - Edelvives
Barcelona, 2010
Preu: 9,60 euros
Pàgines: 68

Pretòria

Pep Blay
Amsterdam
Badalona, 2010
Preu: 19 euros
Pàgines: 231

traços directes d'imatges que recrea l'autor en les descripcions de personatges i situacions. En la novel·la no hi falten els clàssics sicaris controlats per les màfies vingudes d'arreu del món, que es complauen a ajudar i sucuar dels honorables pares de la pàtria, uns prohoms que es vantaven d'aixecar Catalunya i només han aconseguit destruir-la una mica més, almenys espiritualment.

No cal dir que l'agent secreta, que es fa passar per portaveu d'una constructora italiana que vol obtenir rèdits immobiliaris, rebrà en el curs de la investigació un reguitzell d'amenaçes i agressions que la duran al llindar de molts precipicis. Però els supera tots amb l'única ajuda d'un amant ocasional, l'aplicació d'estratègies futbolístiques i la lletra i música de

les noves veus i bandes catalanes del seu iPod salvador, la simfonia que obre i tanca cada capítol del llibre.

Homenatge al pare

Pep Blay, l'*enfant terrible* provocador més bon jan del món cultural català, contraposa les estrafolàries figures dels cervells de la trama corrupta amb la integritat del pare de l'agent secreta, que també l'ajuda en la investigació. Es tracta d'"una persona que ho ha donat tot pel país, d'una manera anònima, des del seu dia a dia, estimant la terra, amb honestedat... En definitiva, el català menys corrupte que he conegut mai". La dedicatòria del llibre al pare de l'autor reflecteix en qui s'ha emmirallat per desenvolupar les tasques de suport d'aquest investigador ocasional.

La novel·la, diu l'autor, va sorgir de "l'empenyament" davant d'uns fets que van destruir els darrers vestigis del tan lloçat oasi català, que durant temps va ser exemple de la transició política. Va sorgir "com una vomitada que havia de sortir ara", segons explica. Entre altres raons, perquè Pep Blay feia temps que tenia ganes de denunciar el poti-poti del model cosmopolita barceloní i català i el cas Pretòria li ha obert totes les portes que han permès ensumar la pudor fètida de la corrupció urbanística.

Una visió, aquesta, més corrosiva encara que les reflectides en les anteriors obres de Pep Blay, *Vampira sound*, sobre el món nocturn i la droga, i el recull de contes *Eròtica mix*, amb prou dosis de sexe i passió.*